

Telegraful Român.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 14 cor., 6 luni 7 cor., 3 luni 3 cor. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 cor., 6 luni 8 cor., 3 luni 4 cor.
Pentru străinătate pe an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipogr. arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegraful Român», str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Procesul pentru mănăstirea Hodoș-Bodrog.

— Sentința tablei reg. din Budapesta. —

(Urmare).

Față de punctul de vedere dezvoltat acum, apărarea acționaților e următoarea:

Nu-i adevărat, că mănăstirea din acțiune s'a înființat la anul 1498 și că aceea a fost fondată de frații Iacșici pe seama națiunii sârbești.

Aceasta din urmă cu atât mai puțin e adevărată, pentru că veacul al XV-lea încă n'a cunoscut biserică de caracter naționalist.

Afirmațiunea lui Márki și Szentkláray, la care se provoacă acționarul, o combate conținutul de pe paginile 38-50 din volumul II al opului intitulat: «A nagylaki uradalom története» de Borovszky, conform căruia Iacșiceștii nici odată n'au posedat Hodoșul.

Dar o combate și comunicarea cuprinsă în capitolul III: «Hodos-monostora», al opului «Ismeretlen Dél-magyarországi monostorok» alui Karácsonyi János.

Dealtcum și Szentkláray, la care s'a provocat acționarul, la pag. 25 a opului său vorbește despre reedificarea întâmplată în 1498 a comunei mănăstirești.

Din acestea, după acționați, se poate vedea, că predarea acționarului privitoare la fondare e o simplă afirmație, care s'a clădit pe eroarea lui Márki.

Toate izvoarele arată originea străveche a mănăstirii.

Insuș forul bisericesc, superiorul mănăstirii, în raportul său înaintat în anul 1784 sub titlul «Fassiones Monasteriorum» către consiliul de locotenență, face amintire de această mănăstire prin cuvintele «a Tempora memoriam hominum iam excedente», în alt loc «ab antiquissimis fore evineunt». (Documentul de sub F).

Nu-i drept nici aceea, că mănăstirea din acțiune, în temeiul decretului privilegiat din 21 August 1691 alui Leopold I. s'a dat lui Arsenie Cernoievici, ca reprezentant al națiunii sârbești, pentru că în această diplomă despre mănăstirea din acțiune separat nu se face mențiune, ci numai despre mănăstiri în genere, și acestea în mod provizor s'au ordonat sub jurisdicțiunea lui, nu ca reprezentant al națiunii sârbești, ci ca cap bisericesc al tuturor credincioșilor de religie greco-orientală.

Căci doar însuș patriarhul Arsenie Cernoievici se numește pe sine patriarh, nu numai al națiunii sârbești, ci și românești, și tot aceasta o au făcut și succesorii săi. (Documentele de sub H. J. K. L. M. S.).

În timpul vechiu deci nu s'a făcut deosebire între naționalitatea credincioșilor.

Acționații doresc să dovedească cu cuprinsul documentelor de sub N.

O. P. R. și S., că și mănăstirea s'a considerat pe sine totdeauna de «mănăstire greco-orientală neunită», — și nici odată nu și-a accentuat caracterul «sârbesc».

Din acestea, după acționați, se poate vedea, că nici conducerea mitropoliei vechi nu s'a considerat pe sine de particular națională și nici mănăstirea Hodoș de caracter sârbesc, ci ca atare, care din punct de vedere al organizării cade sub aceeași considerație cu celelalte instituții religioase.

După acționați nu e esențial, că unele foruri în documente au numit mănăstirea «raitzische kloster», pentru că numirea de «rácz» și «illyr» în acest timp se înțelegea cu privire la religie, și nu la naționalitate; și au întrebuit-o numai cei neorientați în chestii religioase, în opoziție cu forurile competente bisericești și civile, cari totdeauna atribuiau mănăstirii numirea de «Monasterium Graeci ritus non uniti».

După acționați nici aceea nu e adevărat, că viața internă a mănăstirii a fost numai sârbească, pentru că documentele acudate sub P/p și O/o arată, că s'a folosit și limba română.

Încă în anul 1879 între călugări, conform conspectului de sub I/I, au fost mulți români, și însuș mănăstirea, conform datelor număratoarei din anul 1900, e situată pe teritor curat românesc.

În urma tuturor acestora, după acționați, acțiunea acționarului e lipsită de temeiul de drept, și anume cu atât mai vărtos, pentru că mănăstirea în anul 1852 prin deciziunea ministerială de sub A.) s'a încorporat definitiv și valid la dieceza de caracter greco-oriental român a Aradului și această dieceză, cu ocaziunea despărțirii mitropoliilor, întâmplată în anul 1864, a devenit parte constitutivă a mitropoliei greco-orientale române din Sibiu; și fiindcă cu consensul patriarhului greco-oriental sârbesc de Carloviț și al episcopului greco-oriental sârbesc de Timișoara, în anul 1887 dându-se mănăstirea și faptice sub jurisdicțiunea mitropoliei greco-orientale române de Sibiu, acum de sine stătătoare și egală de drept cu a Sârbilor, situația aranjată definitiv în 1852, respective în anul 1887, mai mult nu mai poate fi turburată.

În ceea ce privește înainte de toate valoarea deciziei ministeriale datată în 1852, mai sus s'a scos la iveală, că aceea, ca dispoziție întâmplată pe timpul existenței mitropoliei unitare greco-orientale sârbești și românești de Carloviț, nu poate avea înrăurire asupra situației de drept, care reiese din despărțirea ce a urmat numai mai târziu.

Dar îndreptățirea acționarului nu o atinge nici pactul întâmplat în 1887, pentru că acționații nici nu afirmă, că congresul național greco-oriental sârbesc din Carloviț ar fi aprobat cândva pactul tacit, legat între patriarhul gr. or. sârbesc din Carloviț

și episcopul greco-oriental sârbesc din Timișoara, din care pact s'a născut jurisdicțiunea mitropoliei greco-orientale române asupra mănăstirii.

Iar în înțelesul punctului 4 și 5 din §-ul 19 al rezoluției preainalte, edată în 14 Mai 1875 în chestia organizării congresului greco-oriental național bisericesc sârbesc, și fiind în valoare pe timpul pactului tacit, întâmplat în anul 1887, și normele privitoare la administrarea, controlarea și întrebuitarea bunurilor bisericești-naționale, — înțelegând aici și bunurile mănăstirești, — normele și dispozițiile referitoare la înființarea de mănăstiri nouă și desființarea celor existente s'au ținut de cercul de competență a congresului național.

Dar se țin aici și de prezent, pentru că în sensul §-lui 14 A. V. al rezoluției preainalte, dată în 10 August 1868, ajunsă din nou în vigoare în urma preainaltei ordinațiuni, date în 11 Iulie 1912, orice bunuri naționale bisericești și fundațiuni stau sub paza congresului național, care își procură convingere despre susținerea, sporirea și întrebuitarea corectă și legală a acelora, și fără de aprobare preainaltă nici nu pot fi executate astfel de hotărâri, prin cari bunurile bisericești și naționale și fundațiile se înstrăinează, li se imputinează capitalul, se însărcinează, sau se amânează.

Deci în lipsa de consens a congresului și fără aprobare preainaltă, pactul tacit menționat nu e obligator pentru mitropolia acționătoare greco-orientală sârbească.

În această stare a lucrului, cu privire la îndreptățirea acțiunii acționarului, s'a ivit necesitatea de a intra în examinarea altor împrejurări, aduse de părți. Din operele istoriografice acudate la procesul în curgere între acestea părți litigante, pentru dreptul de jurisdicțiune și dispunere asupra mănăstirilor bănățene, și judecat de tabla regească în ziua de astăzi, sub numărul 11139/914, se poate constata acel fapt, că mulțimea românilor ardeleni de religie greco-orientală, și locuitoare în părțile legate din punct de vedere al dreptului bisericesc cu Ardealul, sub conducerea arhiepiscopului greco-oriental de Alba Iulia, Atanasie, cu aderarea a lor 53 protopresbiteri și 1563 preoți, în ședința sinodală ținută în Alba Iulia în zilele de 4 și 5 Septembrie 1700, părăsind religie greco-orientală, — a pășit la unire cu religie romano-catolică.

Fapt e și aceea, că partea Românilor rămasă în credința veche sub raport bisericesc, și-a căutat mângăiere religioasă, parte în sânul mitropoliilor de București și Bucovina, parte în sânul mitropoliei de Carloviț.

Locuitorii de religie greco-orientală din Ardeal apoi, de sub supremația bisericească a țării străine, în anul 1761 au fost subordonați episcopiei greco-orientale de Buda, aparținătoare patriarhului greco-oriental de Carloviț, iar în anul 1783 s'a

organizat pe seama lor episcopie separată, cu sediul în Sibiu, care în cele spirituale (in dogmaticis et spiritualibus) s'a subordonat mitropoliei greco-orientale de Carloviț.

E fără îndoială din acestea, că și populația română de religie greco-orientală din Ardeal, care a rămas credincioasă credinței sale vechi și după uniunea săvârșită în anul 1700, în decursul timpurilor a ajuns sub jurisdicțiunea mitropoliei de Carloviț, însă românii greco-orientali din Ungaria, neatinși de uniune, îndată după intrarea în vigoare a uniunii au ajuns sub legătura mitropoliei menționate, întru cât s'au alăturat la comunele bisericești sârbești, — forurile bisericești greco-orientale sârbești, episcopii și mitropolia de Carloviț au devenit conducători bisericești și pentru ei, și au luat parte în continuu și cu drepturi egale cu ale naționalității sârbești în adunările provinciale bisericești, în sinoade și în congresele naționale greco-orientale sârbești.

Multe date, cari stau la dispoziție în procesul amintit, dovedesc acea unire, care s'a săvârșit după anul 1700 între poporul sârb și român de aceeași religie.

Insuș Arsenie Cernoievici, după mărturia documentului alăturat la răspuns sub X./X. de acționarului din proces, amintiți, încă în anul 1703, deci la puțină vreme după uniune, se numește pe sine Patriarh, cap bisericesc, al națiunilor eline, române, sârbești, ale Ungariei, Croației, Dalmației, Ardealului și păților aparținătoare.

Adevărat, cumcă regele Leopold în documentul amintit interzice, ca Arsenie Cernoievici să folosească și pe mai departe acest titlu, dar pe de o parte nu se poate constata, că opreliștea regească a gravaminat chiar esercitarea supremației asupra Românilor, ba din întregul cuprins al documentului, mai ales din ultimele lui rânduri din această titlatură: «Graeci ritus Episcopus», care marchează poziția oficială alui Arsenie Cernoievici, se pare a putea fi constatată, că la locul Preainalt s'a gravaminat numirea de «Patriarh» și estinderea jurisdicțiunii asupra unor părți de țară, cu teritor mai mare decât era permis; pe de altă parte, prin recunoașterea acționarilor, aflătoare pe pagina 126 a duplicatei de sub LXXI a procesului amintit, este dovedit, că Arsenie Cernoievici în petiția sa înaintată către regele Iosif I. în 16 Iunie 1706 iară se subscrie: «Arhiepiscopus et Patriarha Rascianorum, Ruthenorum et Valachorum».

Documentele alăturate în procesul menționat la replică sub C/1, D/1, I/1, K/1, L/1, N/1, O/1, P/1, R/1, S/1, T/1, Z/1, A/2, E/2, precum și la protocolul de pertractare numărul 29636/812, alăturat sub 111, și în procesul actual sub R., la duplica de sub XXIV. și sub Z., la scripta finală de sub XXVI, apoi ordinațiuni și legi regnicolare, ca rescriptul provăzută cu numele «Rescriptum Declaratorium

Illyricae Nationis» dat în Viena la 16 Iulie 1779, și instrucțiunea ce formează adnexa aceluia și cuprinde norme unitare pentru toți credincioșii religiei greco-orientale, cum și art. de lege XXVII, din anul 1790/1791, X. din anul 1792, și §-l 8 al art. de lege XX. din 1848, arată, că uniunea locuitorilor de naționalitate sârbească și română, de religie greco-orientală, întâmplată după 1700, a ridicat pe credincioșii de naționalitate română la rangul de factor bisericesc egal îndreptățit cu credincioșii sârbi, — și prin această uniune mitropolia greco-orientală de Carloviț a devenit mitropolia unitară și comună a poporului greco-oriental sârbesc și a celui gr.-or. român.

Această unitate nu este atinsă prin aceea, că precum se poate constata din multe documente alăturate în procesul amintit sub LXXI, și din partea acționatorilor și în procesul actual sub 4—105 la duplica prezentată de acționator la scripta finală sub 10, iar la actul final dela LXXI, sub 255., 256., 257/b-o — o parte a mitropoliților s'a numit pe sine de cap bisericesc numai al poporului sârbesc, și că forurile bisericești și civile în scriptele lor în mare parte au folosit numai numirile de sârb, (Rascianus, Servianus, Raicz) sau illyr, — fără numirile de român și vlah. Nu este atinsă de aceea, pentru că caracterul unitar sau comun al oarecărei instituțiuni de for public îl dă cuprinsul real al aceleia, și nu numai numirea ei; prin urmare exercitarea unitară și pe lângă drepturi și datorințe egale a jurisdicțiunii bisericești asupra credincioșilor, cari constituie două naționalități, sistează dela sine unilateralitatea însemnătății ce se arată în titulatură și numiri cu atât mai vărtos, pentru că datele înșirate mai sus arată, că au fost și atari intervale de timp, când și numirea mitropoliei unitare s'a acomodat conținutului adevărat, și pentru că conform celor expuse mai sus, ordinațiunile emise și legile construite în favorul bisericii unitare, nici odată, nu după naționalitate, ci totdeauna după religie au făcut deosebirea față de ceilalți locuitori ai țării.

În starea aceasta a lucrului, marcările folosite de unii factori de drept public în acest timp spre însemnarea unor grupuri de popor sau instituțiuni, în legătură cu oare care dispoziție religioasă și bisericească (ca rasciani, serviani, walachi, Illyr) în cadrele organismului bisericesc, abia pot fi privite ca întâmplare cu acea tendință, ca prin aceste numiri să servească dispoziția respectivă numai în favorul unui grup, separat în mod

riguros după naționalitate, al credincioșilor, cari urmează aceeași religie, deci nu se poate presupune, că prin aceste marcări folosite de cele mai de multe ori în mod schimbăcios și fără sistem, factorii de drept public respectiv ar fi dorit să dea expresiune acelei hotărâri, că numirile acestea în chestiuni de organizație bisericească au să aibă în favorul unei naționalități valoare constituitoare de drept, în detrimentul celeilalte, de spoitoare de drept, respective un înțeles, care lasă a se face deducție asupra efectului ce constituie dreptul, respective despoaie de drept.

Din unitatea și comunismul mitropoliei bisericești, a credincioșilor greco-orientali de naționalitate sârbească și română, în urma naturii lucrului urmează, că și acele instituțiuni bisericești, cari în cadrele mitropoliei unitare și comune au fost chemate să servească deopotrivă scopurilor bisericești ale ambelor naționalități, pe timpul unității și al comunismului încă sunt a se considera de unitare și comune.

Deci trebuie cercetat, că oare mănăstirea din acțiune a fost instituție bisericească destinată întrebuințării bisericești comune a credincioșilor de naționalitate română și sârbească?

Menirea de drept bisericesc a mănăstirilor, pe care părțile litigante în procesul amintit, pe baza citatului luat din opul de istorie bisericească al episcopului de Zara, Nicodim Milaș «că separată de lumea externă» — o determină «ca ajungere a gradului de desăvârșire religioasă și morală cât mai mare», nu exclude peste tot ca mănăstirile, — și astfel nici mănăstirea din acțiune, — cu această menire să stea la dispoziție nu numai credincioșilor de naționalitate sârbească, ci și română. Precum în genere în mănăstiri, și deci și în mănăstirea din litigiu, — au trăit și călugări de naționalitate română.

Dar datele procesuale arată și aceea, că mănăstirile în biserica greco-orientală au servit și spre alte scopuri bisericești.

În înțelesul canoanelor bisericii greco-orientale adecă, episcop numai din ordul monahal poate fi sfințit, și întrucât un preot de mir se alege întru episcop, acela trebuie să între în cinul monahal al vre-unei mănăstiri și înaintând treptele monahale, numai din rangul de arhimandrit se poate efectui sfințirea.

Însă mănăstirile, pe lângă aceasta, s'au străduit și pe alte terene religioase și religioase-morale.

Amintește §-ul 44 al «Rescriptului Declarator al Națiunii Illyrice»,

pomenit mai sus, că nu numai călugării, ci și preoții au dreptul să mărturisească, de unde urmează, că mărturisirea a fost ocupație de comun a monahilor.

Iar §-ul 48 tot al acestui regulament ordonează, ca acolo, unde permit împrejurările situației mănăstirii, călugării au să se ocupe de educația laudabilă și de folos public a tineretului.

Această dispoziție conține îndrumare directă pentru preoțimea mănăstirească în ce privește atingerea religioasă morală cu populația împrejurimii.

Mai departe, în raportul înaintat la anul 1784 din partea forului bisericesc competent către consiliul de locotenentă, sub titlul: «Fassiones Monasteriorum», alăturat în acest proces sub F). de acțiunii procesului actual, ca răspuns dat la întrebarea a șasea, se cuprinde, că mănăstirea din acțiune a administrat și parohia comunei politice aparținătoare ei.

E a se examina acum întrebarea, că care mănăstirea din acțiune și-a îndeplinit chemarea scoasă la iveală în favorul ambelor naționalități ale religiei greco-orientale comune deopotrivă, sau apoi numai în favorul unui grup deosebit din punctul de vedere al naționalității, — în favorul credincioșilor sârbi, — cu excluderea totală a românimii?

Deoarece episcopii greco-orientali, pe vremea mitropoliilor unitare și comune, au fost capii bisericești ai amânduror naționalităților, atât ai celei române, cât și ai celei sârbești, mănăstirea din acțiune, ca instituție a posibilității sfințirii întru episcop, a servit în favorul totalității credincioșilor greco-orientali, cari au stat sub același organism bisericesc.

Dar conform mărturiei documentului alăturat în procesul amintit la replica dela XXX. sub O/1, cu ocaziunea conscrierii efectuate în anul 1772, populația comunei Bodrogul-nou din districtul Sfântul-Andrieu, a cărei parohie au administrat o monahii mănăstirii din acțiune, a fost de naționalitate română, și conform datelor numărătoare populului, alăturate, și de atunci a rămas română.

Prin urmare, activitatea pastorală desvoltată de monahii mănăstirii din acțiune, fără îndoială e a se considera ca îndeplinită și pe seama credincioșilor de naționalitate română, și nu e a se considera restrânsă numai asupra unui grup al credincioșilor, deosebit din punctul de vedere al naționalității.

Din cele expuse se poate constata în mod neîndoios, că mănăstirea din acțiune, pe timpul ierarhiei bise-

ricești unitare și comune, până la despărțirea ordonată în anul 1864, încă a fost unitară și comună, pentru că a provăzut trebuințele bisericești ale credincioșilor de ambele naționalități.

Deoarece însă nu e chestie de controversă, că mănăstirea din acțiune s'a înființat în timpul premergător începutului ierarhiei unitare și comune, care a ținut dela 1700 până la 1864, e a se cerceta cum a fost caracterul vieții bisericești înainte de anul 1700 prin părțile țării, cari cuprind mănăstirea din acțiune? Pentru că acesta, — în lipsă de alte date sigure, — e singurul îndreptar pentru a constata, că mănăstirea înainte de anul 1700 a fost instituție bisericească a naționalității sârbești sau românești, ori apoi și pe timpul acela pe seama amândurora?

Efectul referitor la viața bisericească al emigrării întâmplată în anul 1690 sub conducerea lui Arsenie Cer-noievici, nu e esențial în proces, pentru că mănăstirea s'a înființat în timp premergător anului 1690, dar apoi abia după câțiva ani dela emigrare s'a înființat ierarhia unitară și comună, deci influența bisericească a emigrării în cea mai mare parte s'a arătat în favorul ierarhiei unitare și comune, precum art. de lege XXVII din anul 1791 asigură în mod expresiv pe seama tuturor locuitorilor țării de rit grecesc neunit privilegiile luate dela strămoșii regelui, — întrucât acelea nu sunt în contradicție cu constituția țării. (Va urma).

Răsboiul.

În Bucovina trupele noastre au luat cu asalt înălțimea Stara-Wipczyna. Luptele cari se dau aici sunt înverșunate. Pe la Monasterzyska trupele noastre au respins atacurile rusești și cu o contraofensivă au scos pe dușman din primele șanțuri în cari intrase. Armata lui Hindenburg a înaintat pe la Stochod.

La frontul italian s'au dat atacuri vehemente, pe la Gorița, cari însă s'au prăbușit. În unele tranșee de ale noastre dușmanul intrase prin surprindere, dar contraofensiva trupelor noastre l'a scos iarăși din ele. Toate pozițiile au rămas în mâinile trupelor noastre. Am făcut prizonieri 7 ofițeri, cu un vicecolonel, și 480 soldați italieni. S'a distins reg. 24 și 48 de infanterie în mod deosebit.

Asupra orașului Valona au fost aruncate bombe cu succes din aeroplane austro-ungare. Mai multe edificii au fost incendiate. Dușmanul încă a aruncat bombe din aeroplane asupra orașului Triest, dar a fost luat

FOIȘOARA.

Confiscarea „Fabulelor” lui Țichindeal.

De D. Ioanovici, stud. în fil. (Urmare).

În toată vremea aceasta Țichindeal n'a făcut nici un pas energic în folosul său. În Iunie Nestorovici îl încunoștințează, că i s'a găsit inlocuitor și slujba de catehet nu-l mai obligă decât până la sfârșitul lui August. Țichindeal se hotărăște acum repede și pleacă la Viena. În 4 Iulie e acolo. Bate la toate ușile și predă arhiducelui Rainer și o petiție scrisă într'un ton de aleasă demnitate, în care nu cere să fie pus din nou în postul de catehet și să i se ierte cutare greșală, ci își cere judecată pentru cinstea numelui său înaintea neamului românesc, amenințată prin uneltiri streine.¹

Cancelaria aulică trimite petiția lui — în 27. Iulie — consiliului locotenențial, cu invitarea, ca să-și câștige informații amănunțite despre Țichindeal, despre afacerea fabulelor și a destituirii lui, și să le înainteze apoi cancelariei aulice. Acela răs-

punde — în 8 August — că lucrarea amintită, compusă de preotul, care înaintează acum recurs, în formă de fabule conține, în învățăturile acestora, principii primejdioase și amăgitoare și astfel a fost confiscată la anunțarea comitatelor, din încredințarea consiliului locotenențial, ca o scriere, care în mâinile poporului incult românesc ușor poate deveni primejdioasă; ear censorul care a admis-o la tipar e în cercetare disciplinară. Cât privește însă partea a 2-a a recursului, referitoare la destituirea acestui preot din postul de catehet, consiliul locotenențial observă, că aceasta s'a făcut prin «Benigna resolutione» a Al. Sale dat. 29 Aprilie din anul trecut.² Cu aceasta cauza lui Țichindeal era perdută și la Viena. Nici el nu mai face altă încercare de a-și scăpa «Fabulele», sau de a primi vre-o satisfacție.

Căci într'aceea valurile acestei agitații pornite de la comitate pătrunsese, prin consiliul locotenențial, și în tipografia din Buda și desfășurarea lucrurilor luă aici o înfățișare nefavorabilă pentru Țichindeal.

Încă din iarnă cărțile confiscate s'au dat pentru revizuire censorului de cărți românești greco-catolice, Petru Maior.

(Tot cu ocazia aceasta Țichindeal mai înaintează o petiție cancelariei aulice. În aceasta el cere să i se permită scoaterea unui ziar românesc în Viena. La aceasta

il îndemnase următoarele împrejurări: În același an 1815 un anume Schinerer ridică în Viena tipografie de cărți orientale și de sub tiparele ei ese un ziar grecesc «Telegraf» și altul sârbesc. În coloanele acestuia se anunță, că va apărea traducerea sârbească a lui «Telemach» de Fenelon, care și ese peste scurtă vreme de sub tipar. Tipografia din Buda consideră aceasta ca o știrbire a privilegiului ei și intervine la cancelaria aulică. De aci i se confirmă din nou privilegiul pentru toate țările monarhiei cu excepția Transilvaniei și se amenință cu pedeapsă de 10 galbeni (10 Marck löthigen Goldes) cel ce ar îndrăzni să desfacă în țară sau să aducă de afară cărți «orientale». Tipografia lui Schinerer însă se consideră ca excepție. I se interzice de a mai tipări cărți și traduceri, dar i se permite desfășurarea lui «Telemach» apărut acum și scoaterea revistelor și pe mai departe. (v. act. cancel. aul. ung. an 1815. Nrii. 6426, 8101 și 13419). Țichindeal știa de revistele acestea și socotea, că dacă i s'ar permite, ar putea scoate o revistă românească cu literele chirilice la aceeași tipografie. La Rainer în audiență își aduce aminte și de acestea și îi spune că Românii sunt în număr mai mare în monarhie decât Sârbi și Greci, și ar trebui să aibă și ei «novele» în limba lor. (v. Iosif Vulcan op. cit. p. 95). Rainer îl trimite la un «grof» cu încurajarea, că «veți dobândi». Țichindeal înaintează, poate la îndemnul «grofului», — petiție în scris.

Aceasta nu se găsește între actele cancelariei la arhiva din B.-pesta. Se găsește însă înregistrarea ei și răspunsul. Acesta sună așa: «Dimitrie Țichindeal preot în Becicherecul mic se roagă pentru permisia de a scoate o foaie (i se zice și Ephemerides și Novalia) în limba românească la Viena». *Votum-ul*: «Deoarece suplicantul, care e preot cu locuința în comitatul Timiș, n'are cum să poată scoate foaie aici în Viena, să i se dea următorul răspuns: Rugarea suplicantului nu se poate lua în considerare». 28 Iulie 1815. Lányi m. p. v. act. cancel. aul. an. 1815. Nr. 9726).

Censorul greco-oriental, Gheorghe Petrovici, un Sârb, în locul căruia Țichindeal ar fi dorit să vază un Român, cu care să te poți înțelege mai bine,³ e tras la răspundere. Acesta se scuză — raport către consil. locot. dat. 17. Ian. 1815 — că el a notat «Fabulele» de excepționabil (haud admittenda) ear cealaltă broșură n'ă văzut-o și n'a censurat-o; nu știe cum să putut tipări.⁴ După multă cercetare directorul tipografiei face — în Mai — propunerea, ca Petrovici să censureze de aci încolo numai cărțile sârbești, de ambele riturile, ear cele românești, earăși de ambele riturile, să se încredințeze lui Petru Maior care în privința limbii românești «e perfect». Corectura însă să o îngrijască de

¹ I. Vulcan. op. citat. p. 94.

² Ibidem, p. 96.

³ Scrisoarea publicată de Iosif Vulcan, op. citat p. 96 secv. după o copie; originalul la arhiva stat. B.-pesta, act. cancel. aul. ung. 1815. Nr. 9723.

⁴ Ibidem, an. 1915. Nr. 12324.

¹ Iosif Vulcan op. cit. p. 92. adu. XVII.

² Arhiva stat. B.-pesta, Revisio Librorum. 1815. F. 2 P. 6.

la goană de aeroplanelle noastre. Două aeroplane dușmane au fost nimicite. Erau franceze.

La frontul dela apus se dau atacuri înverșurate, pe cari Germanii le resping cu bărbăție.

Din telegramele primite astăzi mai scoatem următoarele știri:

Trupele comandate de moștenitorul nostru de tron au luat cu asalt și înălțimea Stara Obezyna din Bucovina. Asupra armatei comandate de generalul Böhm-Ermolli dușmanul a îndreptat atacuri neîntrerupte, în curs de 12 ore, cu masse mari, dar toate s'au prăbușit. Odată i-a succes se între în primele noastre tranșee, dar a fost scos în curând din ele. S'a distins artileria, apoi regimentele de infanterie 12 și 72. Perderile noastre sunt neînsemnate, ale dușmanului enorme.

La frontul italian de cinci ori după o altă a dat asalt dușmanul asupra pozițiilor trupelor noastre dintre Plava și Wippach, dar parte s'au prăbușit, parte au fost respinse de vitejii noștri. La frontul dela apus încă au fost respinse de Germanii toate atacurile dușmane.

Istoricul războiului mondial.

— Părerile lui Georg Brandes. —

Terminată polemica sa cu criticul literar englez William Ascher, Georg Brandes publică în ziarul „Politiken” din Copenhaga, cu data de 9 Iulie, o lungă declarație, relativă la cauzele și istoricul războiului.

Deși faptele menționate de Brandes sunt în cea mai mare parte cunoscute, ele câștigă o deosebită importanță din persoana autorului, care nu e de loc germanofil.

După respingerea „insinuăției imbecile” a lui Clemenceau că răvnește la favoarea împăratului german, Brandes se exprimă cam în termenii următori:

Ideea dominantă a lui Archer este, că Puterile Centrale sunt singure vinovate de război și că ele singure s'au pregătit pentru el. Lipsa de pregătire a Puterilor Quadruplei ar fi o dovadă, că acestea sunt oi, pe când Germanii sunt lupi. Argumentul acesta este însă foarte subred.

Nepregătirile Quadruplei s'ar putea explica și prin nepăsare, neorânduială, îngâmfare, cum și lipsă de chibzuială. Se poate foarte bine, ca națiunile să fi așteptat războiul, ca opinia să-l fi considerat de mult ca o datorie sfântă, și totuși guvernul să fi fost așa de nepăsător, ca să negligeze armata. Și supoziția aceasta se poate tot atât de bine aplica, nu numai la o putere continentală, ci și la o putere navală. Brandes grupează 4 serii de fapte, servind a confirma modul său de a vedea:

I. La 27 Noemvrie 1913 s'a interpelat în Camera comunelor asupra chestiunii de-a ști, dacă tratatul din Maroc din 1904 ar putea fi interpretat de guvernul francez sau englez, în anumite împrejurări, în așa fel, ca să implice concursul militar pe uscat și pe apă? Răspunsul a fost, că acordul nu

acum autorii. Consiliul locotenentului însă — 13 Iunie — primește această împărțire a lucrului numai pentru un răstimp de câteva luni. G. Petrovici se va obliga în scris, că în decursul acestui interval de timp va învăța bine românește, apoi să revină toate la rânduiala cea veche.

Intr'aceia, în urma petiției lui Tichindeal la Viena, ajunse la cunoștința cancelariei aulice și această afacere. Ea cere de la consiliul locotenentului cartea cu o traducere a locurilor incriminate, ear dela directorul tipografiei fasiunea censorului Petrovici și a culegătorului despre felul cum a ajuns aceea la tipar. Cum s'a făcut, că lucrarea a fost întâiu excepționată în multe puncte și locurile respective șterse, ear pe urmă s'au tipărit neschimbate? Censorul și culegătorul se învinuesc reciproc. Censorul recunoaște totuși, că a permis autorului, care a locuit la el timpul cât a petrecut aci, că să-și tipărească „Fabulele”, din afabilitate prietenească să-și ducă el manuscrisul spre tipărire la culegător, ear acesta a pus alături și continuarea manuscrisului (adulisset continuationem m-ti) Culegătorul spune, că «a păcătuțit», fiindcă nu știe bine românește și nu a observat intenția manuscriselor. (Va urma).

obligă, decât la un concurs diplomatic. Dar Grey a mai declarat în aceeași zi: „Să nu mai vorbim de convențiuni secrete”.

Camera comunelor cunoaște toate obligațiunile ce le avem față de Franța. Dela intrarea sa în funcțiune și până azi cabinetul actual n'a luat nici un fel de obligațiune secretă față de nimeni. La 3 August 1914 Grey a cetit în parlament pasagiul cunoscut dintr'o scrisoare (din 22/XI 1912), pe care ambasadorul francez a primit-o dela dânsul: „Sunt de acord cu D-vosstră, că dacă unul din guverne ar avea motive serioase să se teamă de vre-un atac neașteptat din partea unei terțe puteri, sau de orice alt eveniment, care ar amenința pacea generală, acest guvern ar trebui să examineze imediat cu celalalt, dacă trebuie să lucreze în comun spre a împiedeca agresiunea și a mentinea pacea, și a vedea cu acest caz, ce măsuri ar fi dispuse să ia în comun?”.

În același discurs se spune: „Nu suntem participanți la tratatul de alianță franco-rus, ba nu cunoaștem nici măcar textul acestuia”. (O declarație foarte curioasă, spune Brandes).

În Februarie 1913 Cecil a spus în cursul dezbaterilor adresei: „Se presupune, în genere, că deși n'avem un tratat formal, totuși am luat obligațiunea să trimitem, într'un caz eventual, o importantă forță armată pe frontul de luptă din Europa”. Asquith intrerupse pe orator cu cuvintele: „Mă văd sililit să declar, că aserțiunea aceasta e o minciună”. Primul ministru a mai fost interpellat la 24 Martie 1913, dacă este adevărat, că în anumite împrejurări trupele engleze, trebuie să debarce pe continent. Premierul a răspuns: „Cum s'a relevat de atâtea ori, țara n'a luat nici o obligațiune, care să nu fie cunoscută de parlament, sau de public, și care să poată țara în război”.

Toate aceste informațiuni corespund ele oare adevărului? Un an mai târziu, la 28 Aprilie 1914 Grey declară, că situația mai este așa cum a caracterizat-o prim ministrul în răspunsul său dela 24 Martie 1913, iar la 11 Iunie 1914 același Eduard Grey spune: „Nu există condițiuni nepublicate, care să stânjenească libertatea de deciziune a guvernului și a parlamentului în ceea ce privește războiul și pacea”.

O asemenea atitudine a miniștrilor englezi trebuie declarată, fără exagerare, de sofistică, deoarece scrisoarea lui Cambon mai suscitată din 22 Noemvrie 1914, cu tot stilul teribil de cancelarie, obișnuit actelor diplomatice, obliga Anglia într'un mod ce nu lasă loc la absolut nici un echivoc, să participe la orice aventură militară, în care Rusia ar fi putut țara Franța! Dar și mai curioasă este concluzia discursului lui Grey (din 11 Iulie 1914) concepută în termenii următori: „Dar dacă s'ar încheie în adevăr vreun acord, care ar putea să stânjenească sau să infirme declarațiile primului ministru din anul trecut, el ar trebui după părerea mea, să fie supus parlamentului, și sunt convins că aceasta se va și întâmpla”.

Toată lumea știe că aceasta nu s'a întâmplat.

II. Ascher consideră ca un fapt incontestabil, că Germania a dorit cu pasiune un război.

Față de aceasta s'a demonstrat, precum se știe, că declarația de război a Angliei a fost atât de puțin așteptată, încât a produs o adevărată consternație.

Germania s'a așteptat — lucru e dela sine înțeles — la un război cu Rusia, în cazul unei invazii a Austriei în Serbia. Cu toate acestea, ea ar fi lăsat Franța în pace, dacă aceasta ar fi rămas neutră. Franța însă era ferm decisă să ajute Rusia. Dacă această politică a fost, sau nu, bună, rămâne să o rezolve viitorul, — până acuma ea n'a dat alt rezultat decât, că 10 milioane de oameni încearcă în fiecare zi să se extermine.

Ministrul de externe englez, fără știrea parlamentului, a angajat în secret Anglia să ajute Franța în cazul unui război european. Posibil, că opinia publică din Anglia, în marea ei simpatie pentru Franța, să fi aprobat o asemenea hotărâre, dacă ar fi cunoscut-o. În nici un caz însă ea n'ar fi subscris o asemenea obligație, dacă ar fi știut, că și Rusia era amestecată în afacere.

III. Nu cred, că onorabilul meu adversar să urască militarismul prusian mai mult decât mine.

Acest militarism nu este însă, decât rezultatul granitelor lungi și deschise ale Germaniei către Franța și Rusia. De ce naționalitate e militarismul, este indiferent. Ascher ar trebui să cetească conferința pe care Dr. Fochringer a ținut-o în 1915 despre Africa germană. El ar vedea atunci ce au suferit 150 de locuitori din Camerun, germani instruiți, surprinși acolo de declarația războiului. Germanii aceștia au fost închiși, maltratați de negri și dați pradă chinurilor foamei. Apa li se servea în oale de noapte, un ofițer englez comenta în modul următor: Dacă porcii de germani capătă apă sau nu, este indiferent.

Iată militarismul englez, el nu e, de sigur, de fel mai bun decât cel german,

când pasiunea engleză se exaltează până la nebunie.

IV. Fie, ca domnul Ascher și alți bărbați raționali din Anglia să înceteze odată de a mai căuta cauzele acestui război și de a și mai bate capul, asupra formei pedepsei! Fie, ca să se gândească odată, cum să pună capăt acestui infern! Dar beligeranții sunt insașiabili. N'au hotărât doar de curând la Paris de a continua războiul economic chiar și după război? O mai mare nebunie nici nu se poate. Căci războiul actual, fiind însuși un război economic, el se va termina și în această privință cu o înțelegere.

NOUTAȚI.

Din cauza sfintei sărbători, „Schimbarea la față”, numărul cel mai de aproape al ziarului nostru va apărea Mercuri la ora obișnuită.

Ziua Monarhului. Cu solemnitate cuvenită s'a serbat în Sibiu ziua de astăzi, Vineri, 18 August nou, în care Maiestatea Sa, Monarhul nostru, împlinește anul 86-lea al etății. Orașul e frumos pavoazat, iar la orele 9 dimineața s'a celebrat oficiu divin în toate bisericile. În catedrala noastră a pontificat I. P. C. Sa, arhimandritul Dr. Eusebiu R. Roșca, director seminarial, asistat de domniul Mateiu Voileanu, ases. cons. Lazar Tritaeanu, ases. cons. Dr. Ioan Stroia, protopresbiter, Dr. Vasile Stan, prof. sem. și de diaconii Dr. Oct. Costea și Dr. Gh. Comșa. La sfârșitul serviciului divin P. S. Sa, Episcopul Dr. E. Miron Cristea al Caransebeșului, a cetit în genunchi rugăciunea pentru sănătatea și îndelunga viațuire a Maiestății Sale. S'a cântat apoi imnul casei domnitoare.

Personal. În urma unui morb de urechie, P. S. Sa, Episcopul Dr. E. Miron Cristea al Caransebeșului, a trebuit să se supună, aici în Sibiu, unui tratament mai lung medical, care terminat fiind, Preasfinția Sa pleacă astăzi, cu trenul de noapte, deplin sănătos, la reședința sa din Caransebeș.

Desminte. Ziarele rusofile bucureștene aduc știrea, că frontiera urgară este închisă. Semi-ficiosul Viitorul răspunde, că știrea este neexactă. Tenurile de persoane și de mărfuri circulează neimpedecate la Predeal, Turnu-roșu și Vărciorova, numai la Burdujeni este închisă frontiera.

Se înăsprește războiul submarinelor. Din izvor acreditat vestește Daily Graphic, că războiul submarinelor va reîncepe cu cea mai mare intensitate, și că asupra acestui punct s'a făcut învoeală perfectă între președintele Wilson și Germania.

În lipsa de profesori. În urma războiului se simte tot mai mult lipsa de profesori la școlile secundare. Liceul de a M. Tereziopol a luat hotărârea, ca începând cu ziua de 1 Septemvrie 1916 să aplice și puteri jemești la instruirea elevilor din această școală.

Numiri croate. Autoritățile competente din Dalmația au luat măsuri, ca numirile italiene ale localităților dalmațiene să fie înlocuite cu numiri corespunzătoare croate. Numele italian va fi arătat deocamdată numai în parentesă lângă numele cel nou croat, care începând cu 1 Iulie anul viitor are să fie întrebuițat exclusiv.

Gloțaii la serviciu de arme. Primăria capitalei Budapesta anunță prin afișuri, că gloțaii apti, între 19 și 50 de ani, au să se înfățișeze la serviciul de arme în 28 August d.

Fălnă pentru Turcia. O firmă românească din România a primit învoearea să exporteze în Turcia 450 mii kilograme de făină.

La 7 ore seara. Ordonanța mai nouă a ministrului ungar de comerț hotărăște, ca prăvăliile din capitală să se închidă la 7 ore seara. Numai prăvăliile de alimente se pot ținea deschise până la 8 ore seara.

Bani trimiși de soldați. Un ziar din Viena constată, că dela începerea războiului și până acum soldații austro-ungari au trimis acasă din banii lor economisiți 400 de milioane coroane.

Intrunire. Ziarele acestea se intrunesc membrii ligei militare din România. În această intrunire se va hotărâ înființarea unui ziar cotidian al ligei, și se va stabili programa congresului plănuit.

Nou comandant. Scrie Secolo, că generalul rus Evert este numit comandant suprem al armatei de nord, în locul lui Kurops'kin.

Actele cazului Baralong. Guvernul imperial german a înaintat Reichsrath-ului Cartea Albă privitoare la cazul Baralong. Cartea Albă conține actele oficiale cu raport la asasinarea marinarilor unui submarin german prin comandantul cruciatorului englez Baralong. Fapta bestială a marinarilor britici provocase, cum se știe, adâncă indignare nu numai în Germania, ci și în țările aliate și în cele neutrale.

† George Moldovan, notar în pensiune, proprietar, membru al Asociațiunii p. l. rom. și c. p. r. și al Fondului de teatru român etc. a trecut la cele eterne în 13 August 1916, în etate de 86 ani. Serviciul divin funebru s'a ținut Marți, în 15 August 1916, la 3 ore d. a. după ritul ort. român la domiciliul numitului defunct, de unde rămășițele sale pământești au fost depuse spre vecinică odihnă în cimiterul ort. rom. din Băița. Fie-i memoria binecuvântată!

România și Bulgaria. Gazeta Cambana din Sofia spune, că dacă România voiește să câștige ceva pe urma războiului, ea nu poate obține a't teritor, decât Basarabia și anume dacă va porni alături de puterile centrale împotriva Rusiei. Mergând cu Rusia, România va fi distrusă în celeștele ce o vor strânge dela nord și dela sud. Dacă România va merge cu noi în contra Rusiei, — zice Cambana, — situația războiului se va schimba cu totul: Armata română ar ajuta puterile centrale să lovească în partea cea mai gingașă a Rusiei, în Ucraina.

Pustirea Franței. A apărut în Franța o carte, în care se descriu satele și casele pustiite pe urma războiului actual, și anume în 11 departamente (comitate, județe) ale țării. Franța are, în cifră rotundă, 36 mii de comune, din care 2564 se află astăzi în mână dușmană. Au dispărut cu desăvârșire 247 de sate. Au suferit pagube cam 800 de comune, locuite în mare parte de agricultori. Daunele cele mai mari le-a îndurat departamentul Marne cu 15 mii de case ruinate; între acestea 3500 sânt prefăcute prav și cenușă. Urmează departamentul Pas-de-Calais, unde granatele au aprins aproape 14 mii de clădiri.

Mulțămită. La apelul meu, apărut în „Teleg. Român”, a răspuns doamna Dr. Rațiu, doamna Dr. Russu și dsoara Rațiu din Sibiu, trimițând pe seama soldaților de aici, la căminul invalizilor, mai multe pachete de ziare și de cărți. Domnișoara Rațiu a esoperat și la „Asociațiune” trimițerea a 119 broșuri din biblioteca „Asociațiunii”. Doamna Dr. Rațiu a colectat apoi și 38 coroane, pe seama invalidului Marian Gavrilă, din Selaj, căruia i s'au amputat ambele picioare, la care colecta a contribuit: familia Dr. Pop din Blaj cu 10 cor., domnul Ionel Tilea cu 10 cor., Viorel Tilea cu 5 cor., doamna Dr. Frumă cu 4, doamna Măcelariu cu 4, doamna Liuba cu 3 și doamna Emilia Dr. Rațiu cu 2 coroane. Doamna Dr. Rațiu a mai trimis și alimente, iar doamna Dr. Russu și dsoara Rațiu țigarete, în mai multe rânduri. Pentru toate acestea aduc tuturor cele mai calde și sincere mulțumiri. Zagreb, 12 August 1916. Aleasandrina Matheiu.

Mulțumită. Parohianul din comuna Corna: Georgiu Rotariu alui Dumitru, văzând, că nu este pridvor la sfta biserică, a donat în 18 Ianuarie spre scopul aceasta suma de 800 cor., opt sute cor., la ceea ce și-a dat învoearea și unica și evlavioasă sa fiică Maria, măritată după Crișan Moise, pe lângă că au mai fost cumpărat încă și un rând de ornate de biserică, și a dat lemnul trebuincios la facerea unui coridor pentru coriști la biserică; deci pentru toate acestea binefaceri din partea comitetului parohial se aduce profundă mulțumită, dorind binefăcătorului, care a reposit în 20 Ianuarie, dela Atotputernicul Dumnezeu, să-i dăruiască ferecirea cea vecinică, — iar bunei și evlavioasei sale fiice Maria să-i dăruiască bunul Dumnezeu sănătate, fericire, ca să mai poată milui sfta biserică, aflând prin acest esemplu și alții imitatori, și în fine să o învrednicească bunul Dumnezeu ca să-și vadă iar pe iubitul său soț sănătos venit acasă din Turchestanul Asiei, unde mai de 2 ani se află ca prizonier. Corna, 1 August 1916 v. Iosif Giurgiu, președintele comit. par. George Gendel, par. Ioan Drăgan episcop.

¹ Ibidem. 1815. F. 2. P. 25. și F. 2. P. 31.

² Ibidem. 1815. F. 2. P. 32.

³ Ibidem. 1815. F. 2. P. 7.

⁴ Arhiva stat. B.-pesta Revisio librorum 1816. F. 2. P. 24 și 25.

Pentru orfelinat.

Domnul *Nicolae Ilie*, învățător în Fel-dioara, comit Brașov, caporal în regimentul 31 secția a doua de mitraliere, a adunat dela soldații cu cari împreună luptă pe câmpul de războiu suma de 266 cor. 10 fileri pe seama fondului orfelinatului din Sibiu. Au contribuit următorii:

Locotenentul Ringeisen Aladár, Budapest 10 cor. Stegarul Cordoș Dumitru, Simand 20 c. Sergentul major de stab Brandschott Michael, Nagyirak 2 c. Cadetul V. I. Sighișoara 6 c. Sergentul major Gergely Árpád, Sibiu 5 c. Sergent majorii: Broos Ioan, Sălăște 2 c. Thulh Simion Szent Erzsébet 1 c. Preis David, Szent Agotta 1 c. Infanteristii: Hociotă Isaia, Șuramare 4 c. Szabó István Sibiu 5 c. Sergentul Popianov Nicolae, Porumbacu de jos 2-30 Corporalii: Armean Ioan, Kövesd 3 c. I. Illyes R. D. Parajd 2 c. Ilie Nicolae, Zernești 3 c. Infanteristii: Mărginean Ioan, Crăciunel 2 c. Tiguli Mihály Felmer 1 c. Teleanu Nicolae, Zernești 1 c. Harju George, Comana de jos 1 c. Lascu Ierusalim, Comana de sus 1 c. Barta János Heszfalau, 1 c. Marcska Ioan, Borozál 1 c. Maciu Gheorghe Alvata 140 Guia Anton Scărișoara 2 c. Graură Ioan Calbor 2 c. Crăciun Gheorghe, Boholt 2 c. Muntean Nicolae, Sămbăta inf. 2 c. Măndrean Leonte, Sămbăta inf. 2 c. Tănase Vasile, Poplaca 2 c. Bulzan Simeon, Poplaca 60 fil. Cocoș Tănase, Sămbăta de sus 1 c. Cocoș Ilie, Sulumberg 2 c. Ciurar Dumitru, Teius 2 c. Blanga Nicolae, Teius 1 c. Kacsich Tomas, Ligránt 1 c. Wehmüt Ioan, Csáva 1 c. Olariu Florea, Valea mare 1 c. Dan Alecs, Turda 1 c. Lazar Simion, Arpașul de sus 1 c. Halmaghi Nicolae, Arpașul de sus 1 c. Frunțașul Gheorghe Bitang, Basna 1 c. Infanteristii: Istrate Ilie, Porcești 1 c. Filip Gheorghe, Bihor Cristor, 1 c. Bobarga Nicolae, Racovita 2 c. Dejan Gheorghe, Oena Sibiuului 50 fil. Dejan Ioan, Oena Sibiuului 50 fil. Pop Mircea, Sibiu 40 fil. Dan Ioan, Viștea de jos 1 c. Vulcan Nicolae, Vad 1 c. Ganea Ilie, Sămbăta de sus 1 c. Albu Lazar Oena Sibiuului 1 c. Lascu Vasile, Comit. Bihor 1 c. Chida Teodor, Tulca 40 fil. Bugner Toma, Vurper 1 c. Crăciun Marta Vurper 20 fil. Muntean Ioan, Orlat 50 fil. Milea Crăciun Orlat 50 fil. Corporalii: Leban Petru, Sarăș 2 c. Ciocu Gheorghe, Basna 2 c. Infanteristii: Turcu Ioan Sulumberg 2 c. Muntean Petru, Poplaca 2 c. Bolca Valer, Agnita 1 c. Bucureasa Gheorghe, Noul Rom. 2 c. Isidler Mathias, N. Marton 2 c. Corporalul Klein Michael Selimber 50 fil. Infanteristii: Pozsonyi Nandor, Avrig 1 c. Schiopu Nicolae, Căciulata 1 c. Ghișoiu Ioan, Căciulata 1 c. Bălan Amos, Tinea veche 2 c. Hămbășan Ioan, Sadu 1 c. Dragomir Simion Sadu 1 c. Mihailă Ioan, Căciulata 1 c. Bărsan Ioan Orez 1 c. Drăghieci Simion, Sadu 1 c. Frunțașul Stanciu Petru, Gurăraului 1 c. Infanteristii: Filip Dumitru Reja 1 c. Butaciu Nicolae, Crăciunești 1 c. Sas Ioan, Acișiu 2 c. Bedac Ioan, Borod 50 fil. Matica Ilie, Copăcel 1 c. Unch Georg, Ujváros 1 c. Corporalul Fekeser Georg, Săya 1 c. Infanteristii: Reit Mateiu, Kertes 1 c. Mikács Iósef, Kertes 1 c. Rampel Martin, Săya 1 c. Corporalul Wohmann Andreas, Hosmann 1 c. Infanteristii: Sas Ioan, Sinca veche 2 c. Blăju Efta, Micalaca 1 c. Achim Ioan, Poplaca 1 c. Németh István, Bó 50 fil. Dán Iósef, Izra 50 fil. Bábos János, Bó 50 fil. Horváth Antal, Bó 50 fil. Lenghel Ioan, Bertan 1 c. Burnete Ioan, Agnita 1 c. Mocan Gheorghe, Mesendorf 1 c. Broos Nicolae, Cincu mare 50 fil. Găitan Teodor, Sămbăta de sus 1 c. Catoiu Iacob, Gurăraului 1 c. Corporalul Helgy Martin, Nagy Porumbak 50 fil. Infanteristii: Mihailescu Ioan, St. Petru 50 fil. Brezar Mihail, Moșna 60 fil. Stefan Vasile, Ucea sup. 50 fil. Boltar Gheorghe, Buia 1 c. Preda Achim, Marpod 1 c. Catana Ioan Marpod 1 c. Ghidiu Nicolae, Vărd 1 c. Bărgius Ioan, Slămnice 1 c. Roth Andreas, Cincu mare 2 c. Cismaș Damaschin, Arpaș sup. 50 fil. Marin Nicolae, Buia 50 fil. Savu Ioan, Orlat 1 c. Streche Toms, Viădeni 1 c. Rus Marcu, Racovița 2 c. Neagu Ioan, Acișiu 2 c. Greavu Ioan, Oena Sibiuului 2 c. Sărăcuț Nicolae, Sibiu 2 c. Chisăluța Nicolae Frăua 2 c. Frenț Constantin, Bihor, 2 cor. Popa Ioachim, Medias 2 c. Părăian Simion, Orlat 2 c. Borda Ioan, Ciacoș 2 c. Vasile Boca, Cincu mare 2 c. Steines Critea, Neustad 1 c. Ivan Ioan, Medias 2 c. Sergentul Kessler Michael, Cincu mare 1 c. Infanteristii: Burdulea Ioan, Zernești 50 fil. Bata Nicolae, Zernești 50 fil. Dubo Mihály Oradea mare 50 fil. Păscar Stefan, Oradea mare 50 fil. Frunțașul Müller Rudolf Sibiu 1 c. Infanteristii: Sarghiz Gheorghe, Porcești 1 c. Giurca Bratu, Poplaca 1 c. Simea Achim, Porcești 1 c. Borțan Ioan, Hășag 1 c. Frunțașul Popoviciu Iosif, Bendorf 2 c. Infanteristii: Șuteu Nicolae, Fer haz 1 c. Ignat Petru, Poplaca 1 c. Halmaghi Toma, Scoreiu 1 c. Micuț Ioan, Hoibav 1

cor. Urian Ioan, Vad 2 c. Macaveiu Pavel, Bendorf 2 c. Babonea Ioan, Breaza 1 c. Muntean Mihailă, Vărd 1 c. Ticiu Ioan, Căzănești 1 c. Berger Michael, Sibiu 1 c. Hila Gheorghe, Șeica mare 1 c. Lutch Georg, Suramieș 1 c. Cerol Iosif, Bertan 2 c. Nicula Gheorghe, Sărata 2 c. Ilion Simion, Steiu 1 c. Zaharie Aurel Săcădate 1 c. Runclean Gheorghe, Magura 1 c. Vulcan Nicolae, Moardăș 1 c. Martin Steinmaier, Martonfalva 1 c. Corporalii: Vagner Michael, Cincu mic 60 fil. Tatu Acsente, Teina 2 c. Schneider Simion, Teina 1 c. Macău Ioan, Porumbacu sup. 1 c. Han Georg, Laslea mare 1 c. Bolot Petru, Vata 1 c. Incu Serafin Bazarabaza 1 c. Schuster Ioan, Mihalyfalva 1 c. Nicoară Petru, Bazarabaza 1 c. Lup Ioan, Bazarabaza 1 c. Ilie Radu Șuramieș 1 c. Corporalii: Ciungan Ichan, Cincu mic 1 c. Ghiu Nicolae, Copsa mică 1 c. Pascal Lőincz 1 c. Stoica Nicolae, Părău 1 c. Frățilă Toma, Ciungan 1 c. Cent George, Săcăd Keresztor 1 c. Kraus Georg, Căsnădioara 1 c. Lazar Lascu, Sibiu 1 c. Stoica Ioan, Brad 1 c. Rănea Mateiu, Brad 1 c. Băiut Ioan, Calbor 1 c. Buda Ioan, Porcești 1 c. Borza Teodor, Zlatna 1 c. Bozdoc Gheorghe, Vestem 1 c. Neumüller Anton Somogy 1 c. Tischer Antal, Teina 1 c. Corporalul Muntean Gheorghe, Merchizdeal 2 c. Dela 11 infanteristii s'a colectat suma de 11-60.

Suma totală 266-10 cor. adică două sute șeszeci și șase coroane 10 fi'.

Nr. 6999 Plen.

(149) 1-3

CONCURS.

Pentru îndeplinirea unui post de profesor în secțiunea teologică a seminarului arhidiecezan, prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în ziarul «Telegraful Român».

Dela concurenți se cere calificarea normată în §-ul 5 din Regulamentul seminarial votat în sinodul din anul 1908.

Specialitatea catedrei vacante este grupa științelor istorice, după cum sunt ele normate în Regulamentul sinodal din anul 1909.

Dodațiunea împreună cu postul de profesor o normază pragmatica de serviciu votată în sinodul din 1913.

Petițiunile sunt a să adresa la Consistorul Arhidiecezan în termenul indicat.

Sibiu, 1 August 1916.

Consistorul arhidiecezan.

Concurs.

Pentru ocuparea postului al II-lea de învățător la școala noastră confesională din Crihalma, protopresbiteratul Cohaalmului, se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Venitele împreună cu acest post sunt: salar fundamental 1200 cor., din care 100 cor. dela biserică, iar restul ajutor de stat deja votat, plus gradațiunile de salar prescise de lege. Apoi cvertur liber, grădina de legumi și un echivalent corespunzător pentru lemnele de foc.

Alesul e îndatorat a forma cu elevii cor în mai multe voci și a cânta cu ei regulat răspunsurile liturgice în Dumineci și sărbători precum și în strănă la utrenie. Concurenții sunt obligați a să prezenta înainte de alegere poporului, arătându-și dexteritatea în cântări, iar cei liberi de armată vor fi preferiți.

152 1-3

Cererile de concurs se vor înainta subscrisului oficiu în termenul indicat.

Cohalm, în 27 Iulie 1916.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Cohaalmului în conțelegere cu comitetul parohial din Crihalma.

Ioan Berean
protopop.

Lemne tăiate

de fag, calitate bună, se află de vânzare la

Iosif Marcu, jun.

strada Schützen Nr. 19.

Tot aici se primesc comande pentru tăierea de lemne cu mașina.

Nr. 5212 Plen.

(150) 1-3

CONCURS.

Pentru ocuparea unui post de referent extraordinar sistemizat din nou în temeiul concluzului sinodal Nr. 74/1916 pct 10 în senatul episcopesc al Consistorului arhidiecezan, să publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele sunt:

1. Salar fundamental cor. 3200.—
2. Relut de cortel 30% dela salarul fundamental.

3. Cvicvenii de câte 10% dela salar — conform pragmaticeii de servitui.

4. Drept la fondul de penziuni arhidiecezan, conform statutelor acelu fond.

Dela concurenți să recere să fie bărbați apți și destoinici de a conduce referada financiară a unei părți însemnate din resortul senatului episcopesc dovedind aceasta prin documente demne de crezământ.

Preferiți vor fi cei cu praxă de contabilitate.

Cel numit va avea să ocupe postul cel mai târziu la 1 Ianuarie 1917.

Sibiu, 1 August 1916.

Consistorul arhidiecezan.

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante el. III-a Bejan cu fila Mintia, prin aceasta să publică concurs nou cu termen de 30 de zile dela prima apariție în «Telegraful Român».

147 1-3

Emolumentele împreună cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru congruș.

Cererile de concurs să se trimită subsemnatului oficiu protopresbiter în termen deschis, iar concurenții sunt poștiți a se prezenta în parohie cu știrea subsemnatului spre a se face cunoscuți poporului.

Deva, la 28 Iulie 1916.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. a Devei în conțelegere cu comitetul parohial.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de parch în parohia Vălișoara de el. a III-a se eșerie prin aceasta concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în acest jurnal.

Venitele sunt cele statorite în coala B. dela stat.

Nr. 147 1-3

Cererile de concurs se vor înainta la subsemnatul oficiu în termenul sus indicat, iar concurenții se vor prezenta pe lângă observarea presciselor reglementare în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a cânta și predica respective celebra.

Deva, la 28 Iulie 1916.

Oficiul protopresbiteral român ort. al tract. Devei, în conțelegere cu comitetul parohial.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Nr. 357/1916 of. prot.

123 1-3

Concurs.

Pentru alegerea de capelan cu drept de succesiune în parohia de clasa a doua Ungureni din tractul Cetății-de-peatră pe lângă neputinciosul paroh Teodor Buda, prin aceasta, — în temeiul ordinului Consistorial Nr. 4957 Bis. dtdo 17 Maiu a. e. și a concluzului sinodului parohial din Ungureni dtdo 10 Iulie a. e. — se publică concurs în «Telegraful Român» cu termen de 30 zile dela prima apariție.

Emolumentele împreună cu acest post sunt: jumătate din toate venitele parohiale (pământ, bir, stole și liturgii) și dotația de capelan, care se va statori de P. V. Consistor arh.

Concurenții să-și înainteze în termenul indicat cererile provăzute cu documentele recerute subsemnatului oficiu protopresbiteral și pe lângă observarea restricțiilor normate în §. 33 din regulamentul pentru parohii să se prezente în zi de sărbătoare în biserică din Ungureni spre a cânta, cuvânta, respective a și oficia.

Lăpușul-unguresc, la 11 Iulie 1916.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului «Cetatea-de-peatră» în conțelegere cu comitetul parohial din Ungureni.

And. Ludu
protopop.

CONCURS.

Pentru ocuparea unui post de referent extraordinar sistemizat din nou în temeiul concluzului sinodal Nr. 74/1916 pct 10 în senatul episcopesc al Consistorului arhidiecezan, să publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele sunt:

1. Salar fundamental cor. 3200.—
2. Relut de cortel 30% dela salarul fundamental.

3. Cvicvenii de câte 10% dela salar — conform pragmaticeii de servitui.

4. Drept la fondul de penziuni arhidiecezan, conform statutelor acelu fond.

Dela concurenți să recere să fie bărbați apți și destoinici de a conduce referada financiară a unei părți însemnate din resortul senatului episcopesc dovedind aceasta prin documente demne de crezământ.

Preferiți vor fi cei cu praxă de contabilitate.

Cel numit va avea să ocupe postul cel mai târziu la 1 Ianuarie 1917.

Sibiu, 1 August 1916.

Consistorul arhidiecezan.

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante el. III-a Bejan cu fila Mintia, prin aceasta să publică concurs nou cu termen de 30 de zile dela prima apariție în «Telegraful Român».

147 1-3

Emolumentele împreună cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru congruș.

Cererile de concurs să se trimită subsemnatului oficiu protopresbiter în termen deschis, iar concurenții sunt poștiți a se prezenta în parohie cu știrea subsemnatului spre a se face cunoscuți poporului.

Deva, la 28 Iulie 1916.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. a Devei în conțelegere cu comitetul parohial.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de parch în parohia Vălișoara de el. a III-a se eșerie prin aceasta concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în acest jurnal.

Venitele sunt cele statorite în coala B. dela stat.

Nr. 147 1-3

Cererile de concurs se vor înainta la subsemnatul oficiu în termenul sus indicat, iar concurenții se vor prezenta pe lângă observarea presciselor reglementare în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a cânta și predica respective celebra.

Deva, la 28 Iulie 1916.

Oficiul protopresbiteral român ort. al tract. Devei, în conțelegere cu comitetul parohial.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Nr. 357/1916 of. prot.

123 1-3

Concurs.

Pentru alegerea de capelan cu drept de succesiune în parohia de clasa a doua Ungureni din tractul Cetății-de-peatră pe lângă neputinciosul paroh Teodor Buda, prin aceasta, — în temeiul ordinului Consistorial Nr. 4957 Bis. dtdo 17 Maiu a. e. și a concluzului sinodului parohial din Ungureni dtdo 10 Iulie a. e. — se publică concurs în «Telegraful Român» cu termen de 30 zile dela prima apariție.

Emolumentele împreună cu acest post sunt: jumătate din toate venitele parohiale (pământ, bir, stole și liturgii) și dotația de capelan, care se va statori de P. V. Consistor arh.

Concurenții să-și înainteze în termenul indicat cererile provăzute cu documentele recerute subsemnatului oficiu protopresbiteral și pe lângă observarea restricțiilor normate în §. 33 din regulamentul pentru parohii să se prezente în zi de sărbătoare în biserică din Ungureni spre a cânta, cuvânta, respective a și oficia.

Lăpușul-unguresc, la 11 Iulie 1916.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului «Cetatea-de-peatră» în conțelegere cu comitetul parohial din Ungureni.

And. Ludu
protopop.

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa II-a Răchita-Purcăreț (Sebespurkarcéz) a publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele sunt cele fasonate în tab. B. pentru dotația dela stat.

Concurenții au să-și înainteze cererile subsemnatului oficiu protopresbiteral până 8 zile înainte de alegere să se prezente poporului în biserică, spre a cânta, respective a celebra și cuvânta.

Sebeș, 20 Iulie 1916.

Oficiul protopresbiteral al Sebeșului în conțelegere cu comitetul parohial.

Sergiu Medean
protopresb.

Nr. 457/916.

Nr 151 1-3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătoresți din comunele mai jos înșirate se eșerie concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în «Tel. Rom.»

1. Broșteni. Salar 600 cor. dela biserică

2. Șpring Salar 600 cor. dela biserică

În ambele locuri până la rezolvare cererii de întregire dela stat, biserică nu se deobligă a da salarul legal complet.

Refectanții sunt datorii să-și înainteze cererile oficiului protopresbiteral în termenul deschis și să se prezente în biserică în vre-o Duminecă ori sărbătoare.

Cei aleși sunt datorii a instrua și cânta cu elevii în Dumineci și sărbători în biserică.

Mărcurea, 1 August 1916.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Mărcurea.

Avr. S. Pecurariu
protopresbiter.

În editura comisiunii administrative a tipografiei arhidiecezane, în traducere românească, făcută de dl Teodor V. Păcățian redactorul «Telegrafului Român» a apărut

Evangelia ca bază a vieții,

celebra lucrare a lui G. S. Petrow, în care carte sunt tratate cu multă putere de convingere temele următoare: *Principiile fundamentale ale civilizațiunii. Educarea voinței în spirit creștin. Degenerarea morală. Sublimitatea evangheliei. Împărăția lui Dumnezeu.*

Se află în deposit spre vânzare la *Librăria arhidiecezană din Sibiu*. Prețul unui exemplar e 1 cor. 50 fileri plus 5 fileri porto postal.

Revânzătorilor li se dă 20% rabat.

A apărut:

în editura Comisiunii administrative a tipografiei arhidiecezane

Rânduiala Liturgiei

și

Carte de rugăciune

pentru tinerimea gr.-or. ort. română

în care se cuprind: Rânduiala liturgiei; rugăciune de dimineață; rugăciunea sfintei Treimi; rugăciune către Dumnezeu Fiul; psalmul 50.

«Miluște mă Dumnezeu» etc.; *Stavoul credinței*; tropare de cerere; rugăciunea sfântului Efrem; rugăciunile mesei; rugăciune de toate zilele către Născătoarea de Dumnezeu; rugăciune către sfântul Nicolae; rugăciune înainte de mărturisire; rugăciune înainte de împărtășirea cu s. cuminicătură ale marelui Vasilie și Ioan gură de aur; rugăciuni după împărtășirea cu s. cuminicătură; rugăciunile de seara și rugăciunea ciostiei cruci.

Se află în deposit spre vânzare la *Librăria arhidiecezană*, și se vinde legată frumos, în coloare roșie, cu 40 fileri.

Format plăcut, mic, pentru a se putea purta și în buzunar.

Revânzătorilor li se dă rabat 20%.

A apărut și se află de vânzare la *Librăria arhidiecezană din Sibiu*:

Frumoasa din Nor

și alte povești

de

E. Hodoș.

Prețul 2-50 cor. + porto 20 bani.